

Broedvogelinventarisatie

CARTIERHEIDE en HAPERTSE HEIDE

2004

Vogelwerkgroep de Kempen

INLEIDING

In het voorjaar van 2004 is het natuurgebied Cartierheide en Hapertse heide op broedvogels geïnterviewd door een aantal leden van Vogelwerkgroep de Kempen. Deze inventarisatie sluit aan op een aantal eerder uitgevoerde inventarisaties. Op deze wijze ontstaat zicht op de broedvogelontwikkeling in het gebied van de laatste 30 jaar. Dit rapport is echter vooral bedoeld als een verslaglegging voor het jaar 2004, zonder verdere analyses.

Naast algemene informatie over het gebied en de inventarisatie, is een korte behandeling per soort opgenomen. In de bijlage bevinden zich alle verspreidingskaartjes.

BESCHRIJVING VAN HET GEBIED

De Cartierheide en Hapertse heide ligt grotendeels in de gemeente Bladel, een klein stukje in de zuidoost hoek ligt in de gemeente Eersel. Het gebied maakt onderdeel uit van Boswachterij de Kempen. Ten noorden van de Bredase baan ligt eigendom van Natuurmonumenten; ten zuiden hiervan van Staatsbosbeheer. Het beheer van het gehele gebied wordt sinds de jaren negentig gedaan door Staatsbosbeheer. Verder liggen er nog kleinere eigendommen van de gemeente Bladel en enkele particulieren. Deze worden onafhankelijk van het grote gebied beheerd.

Het gebied wordt in het noorden begrensd door de autosnelweg A67 en het landbouwgebied de Pan. Zowel aan de oost als de westzijde wordt de begrenzing gevormd door bosgebieden. Alleen in het uiterste zuiden grenst de heide aan landbouwgebied (de Witrij)t. Van zuid naar noord wordt het gebied doorsneden door het deels gegraven Dalems Stroomke. Dit centrale deel van het gebied ligt het laagst en is dan ook het natste. Een deel van het oorspronkelijke moeras is in de jaren twintig van vorige eeuw als vijver ingericht en omringd door een dijkje. Dit gebied staat bekend als het Pannegoor. Ten noorden en ten oosten van het Pannegoor liggen meer moerassige delen. Naar de oost en de westzijde loopt het gebied op. Hier zijn zeer reliëfrijke stukken te vinden met hoogteverschillen tot 5 meter op korte afstand. De begroeiing is hier vooral struikheide. Op de overgangen van nat naar droog zijn soms uitgestrekte dopheidevelden aanwezig met kruipwilg, veenbies en klokjesgentiaan. Het noordelijk deel van het gebied is bebost. Langs de beek broekbos met veel wilg en berk; op de drogere delen relatief oud loofbos met eik, berk, grove den en soms haagbeuk en hulst.

Aan de oostrand van het gebied ligt een vergraven ven, het Laarven, omringd door naaldbos en enkele beuken. In de winter van 2003-2004 zijn de naaldbossen en Amerikaanse eiken in de randzone van de heide massaal gekapt. Hierdoor ontstonden vele 'verse' kapvlakten.

COLOFON

Vaste groep waarnemers:
Geert Sanders
Mart van den Broek
Dirk van Dingenen
Marco Bakermans

Overige waarnemers:
Nico Venema
Tonnie van der Vleuten
Alfonso Gil
Janine van Elferen
Mark Sloendregt

Verslag: Marco Bakermans

Reproductie: Staatsbosbeheer

Overzichtskaart Cartierheide

INVENTARISATIE EN METHODE

De totale geïnventariseerde oppervlakte bedraagt 270 hectare. Deze hectaren zijn als volgt samengesteld:

Type	oppervlakte
Naaldbos	20 ha
Loofbos	15 ha
Broekbos	15 ha
Kapvlakte	5 ha
Verruigde/verschraalde akkers	10 ha
Opslag op heide	5 ha
Droge heide	110 ha
Natte heide	40 ha
Moeras en water	20 ha
Landbouwgrond	25 ha
Overig (singels, jonge aanplant, paden)	5 ha
Totaal	270 ha

In de inventarisatie zijn de directe randen van het gebied ook meegenomen, evenals het Laarven en het zuidelijk gedeelte van de Pan (zie kaartje). Indien het zwaartepunt van hun territorium hier lag is dit aangegeven met +. Als bijvoorbeeld bij het aantal wulpen staat 2+1 wil dat zeggen dat 2 wulpen in het kerngebied broeden en 1 in bovengenoemd aangrenzend gebied.

De inventarisatie werd uitgevoerd volgens de richtlijnen van het SOVON-broedvogelonderzoek (van Dijk, 1993). In de periode maart juni zijn 10 volledige bezoeken in het inventarisatiegebied uitgevoerd. Hierbij werd het gebied meestal in twee delen verdeeld, welke door een apart groepje geïnventariseerd werden. Daarnaast is ook een tiental avondbezoeken gedaan. Het aantal deelnemers aan de inventarisaties varieerde van 2 tot 5. Er is steeds een half uur voor zonsopgang gestart met de inventarisatie. De routes zijn steeds zo gekozen dat het gehele gebied bestreken werd. De weersomstandigheden kunnen aangemerkt worden als goed; slechts een enkel bezoek 'in het water' gevallen.

Cartierheide bezoeken

Bezoektijd Bezoekdatum	04	05	06	07	08	09	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
11 febr																						
14 maart																						
28 maart																						
2 april																						
11 april																						
14 april																						
18 april																						
25 april																						
9 mei																						
16 mei																						
20 mei																						
23 mei																						
30 mei																						
3 juni																						
6 juni																						
7 juni																						
8 juni																						
10 juni																						
20 juni																						
28 juni																						
1 juli																						
13 juli																						

Alle soorten behalve de fitis zijn meegenomen in de inventarisatie.

Overzicht broedvogels

	Territoria 2004	Ter vergelijking 1976	Ter vergelijking 1985	Ter vergelijking 1995
Dodaars	2+1	4	2	2+1
Geoorde fuut	4			
Wintertaling	2	2	3	3
Wilde eend	36+1	12	25	44+6
Soepeend	0+8			
Slobeend	1			
Krakeend	1			
Tafeleend	0	0	1	0
Kuifeend	3+1	0	4	0+1
Nijlgans	1			
Wespendief	0+1			
Sperwer	0	0	0	0+1
Havik	0+1			
Buizerd	2	0	0	1+1
Torenvalk	0+1	0	0	0+1
Boomvalk	0+1	1	2	1
Waterral	7	2	3	4

Waterhoen	9	4	4	5+1
Meerkoet	3	8	10	4
Fazant	8	?	7	4+1
Korhoen (man)	0	2	2	1
Patrijs	1+1	0+2	0	0+3
Houtsnip	5	1	0	0
Wulp	2+1	10+5	18+1	10
Grutto	0	4+2	1+1	0
Kievit	0+3	3+8	1+5	2+3
Scholekster	0+1			
Kokmeeuw	700	30	15	2
Holenduif	5	3	3	5+1
Houtduif	31+1	15	?	13+8
Turkse tortel	0+2	0	?	0+3
Zomertortel	1	5	1	2
Koekoek	5	2	2	4+1
Bosuil	5	0	1	1+1
Ransuil	0+1	1	0	0+1
Nachtzwaluw	10	?	4	6
Groene specht	6	1	2+1	6+3
Zwarte specht	1+3	1	2	1+2
Grote bonte specht	18+2	3	4+1	6+1
Boomleeuwerik	7	3	3+1	11
Veldleeuwerik	13	9	7	9+1
Boompieper	56+1	31	20+5	34+3
Graspieper	15	3	5	7
Witte kwikstaart	0+2	5	0	1+2
Gele kwikstaart	0	1	0	0
Winterkoning	64+2	25	6+2	42+14
Heggenmus	5+1	25	1	2+2
Roodborst	39	14	14	25+12
Blauwborst	12	5	5	11
Gekraagde roodstaart	16	2	2+1	11+2
Roodborsttapuit	34	2	12	11
Paapje	1	0	0	0
Merel	20	13	9	16+11
Zanglijster	7	6	1	6+3
Grote lijster	7	3	1+1	3+2
Sprinkhaanrietzanger	12	2	2	0
Bosrietzanger	1	0	2	1
Kleine karekiet	1	1	2	0
Grasmus	2	15	0+1	5
Tuinfluit	15	8	12	9+1
Zwartkop	16+4	4	9	8+7
Fluiter	2	1	0	1+1
Tijftjaf	49+4	7	17+1	22+7
Fitis	talrijk	71	85	101+14
Vuurgoudhaantje	0	0	0	0+1
Goudhaantje	11+2	?	1	2+6
Grauwe vliegenvanger	1	0	0	0
Bonte vliegenvanger	4	0	0	0+1
Staartmees	9	5	2	8+1
Matkop	10	11	3+1	8+1

Glanskop	0	0	0	1
Kuifmees	17	1	0	3+2
Zwarte mees	8	2	3	2+9
Pimpelmees	13			
Koolmees	26	15	18+7	26+9
Boomkruiper	15	1	2	8+4
Wielewaal	0	0	0	1
Vlaamse gaai	4	?	2	3+2
Ekster	1	3	1	0+1
Kauw	2	?	3	7+4
zwarte kraai	8	1	1+1	3+1
Spreeuw	7	5	2+1	3+2
Huisemus	0+1	0	0	0+2
Ringmus	1+1	2	0	1+3
Vink	43	7	17	28+16
Appelvink	1	0	0	0
Groenling	1	0		1
Kneu	12	20	3	8
Goudvink	0	1	0	0
Geelgors	6	5	5	6+1
Rietgors	9	10	10+1	8

RESULTATEN

Broedvogels

Dodaars (2+1)

Zoals elk jaar een broedgeval op het Laarven. Eerste ronde met 1 jong; tweede ronde met twee jongen. Op het Pannegoor waren in juni 2 paar met elk 2 jongen aanwezig. Een van deze paren heeft in het vroege voorjaar een territorium gehad op de klotputten ten noorden van het Pannegoor.

Wintertaling (2)

Op het Pannegoor was steeds een koppel aanwezig. In het broekbos een vrouwtje met verlammingssimulatie.

Wilde eend (36+1)

Komt verspreid door het gehele gebied voor met concentraties bij de plassen/moerassen en in de omgeving van het Dalems stroomke.

Soepeend (0+8)

Het veel door mensen bezochte Laarven is een vaste verblijfplaats voor een aantal soepeenden. Er zijn 10 tot 15 jongen grootgebracht

Kuifeend (3+1)

Op het Pannegoor met 2, met 4 en met 9 juv; op het Laarven met 1 juv

Nijlgans (1)

Gedurende het seizoen zijn regelmatig nijlganzen gezien. Toch was het enigszins verbazend om in juni een paar met vier jongen tegen de snelweg aan te zien; een locatie die gemakkelijk over het hoofd gezien kon worden.

Slobeend (1)

Vreemd genoeg alleen waarnemingen van een vrouwtje. Op 20 juni met 2 kleine juv. Op 17 juli zijn de juv nogmaals waargenomen, toen waren het al halfwas slobeenden.

Krakeend (1)

Waarnemingen een paar op 14-4 en een mannetje op 30-5 en 20-6.

Wespendief (0+1)

Er zijn verschillende waarnemingen van de wespendif in het westelijk deel van het gebied. Het is waarschijnlijk dat de soort net buiten het gebied gebroed heeft. Eerdere jaren zijn regelmatige waarnemingen van de soort gedaan, ook baltsend.

Havik (0+1)

De havik broedde een stukje buiten het gebied. In juni zijn drie jongen uitgevlogen. De haviken vertoefden en baltsen veelvuldig in het gebied. Gezien de waarnemingen is het mogelijk dat in de omgeving nog een paar gebroed heeft.

Buizerd (2)

Op twee plaatsen in het gebied was de buizerd gedurende het gehele seizoen aanwezig. Er zijn geen nesten gevonden. Zowel bij de Pan als bij het Laarven zijn later in het seizoen vogels met bedelende jongen waargenomen.

Torenvalk (0+1)

De torenvalk heeft juist ten zuiden van het gebied gebroed. Met name in het zuidelijk deel zijn ook regelmatig biddende torenvalken gezien.

Boomvalk (0+1)

Er zijn beduidend minder waarnemingen van boomvalken dan voorgaande jaren. In juni en juli zijn met name 's-avonds jagende exemplaren gezien. Er is een waarneming waarbij een boomvalk met een vrij grote prooi in de bossen juist ten westen van de hei verdween. Er is hier verder niet naar nesten gezocht.

Fazant (8)

Het aantal is bepaald door roepende mannetjes. Niet eerder werd zo'n hoog aantal vastgesteld. De fazant concentreert zich vooral in het zuiden van het gebied. Waarschijnlijk is er een relatie met de extensief beheerde graanakkers en ruigten van Staatsbosbeheer juist ten zuiden van het gebied. Ook 's-winters worden hier veel fazanten gezien.

Patrijs (1+1)

Tijdens de patrijzen-inventarisatie op de Witrijt is regelmatig een mannetje tegen het gebied aan gehoord. Er zijn ook twee waarnemingen van een roepende patrijs op aangrenzende heide. Ook op de Pan is twee maal een patrijs gehoord.

Waterral (7)

De waterral is vooral langs de vennen te vinden, met uitzondering van één territorium in het broekbosgedeelte.

Waterhoen (9)

De soort is vooral aan het Pannegoor te vinden. Hier zijn ook verschillende jonge en onvolwassen exemplaren gezien.

Meerkoet (3)

De meerkoetenpopulatie van de Cartierheide wordt langzaam kleiner. Van slechts één paar kon vastgesteld worden dat twee jongen grootgebracht zijn.

Kievit (0+3)

Op de Pan twee paar en bij de snelweg één paar. Dit laatste paar was ook regelmatig te vinden op de ruige weilanden die bij het gebied horen.

Scholekster (0+1)

Eén broedend paar op de Pan

Houtsnip (5)

De houtsnip is een moeilijke soort om op aantal te brengen. Zowel tijdens de ochtend als avondbezoeken zijn houtsnippen gehoord. Het aantal van 5 is wellicht wat aan de conservatieve kant. De soort was in het verleden nauwelijks aanwezig en is de laatste 5 jaar behoorlijk toegenomen.

Wulp (2+1)

Dit broedseizoen was het absolute dieptepunt voor de Wulp op de Cartierheide. Van beide paren op de heide is geen broedsucces vastgesteld. Dat geldt ook voor het paar op de Pan. Hierdoor is de soort ook al erg vroeg (juni) uit het gebied verdwenen.

Holenduif (5)

Alle territoria bevonden zich in bosranden. Eén paar had in bosuilennestkast in beslag genomen.

Houtduif (31+1)

De houtduif is een zeer algemene soort en komt met name in naaldhout voor.

Zomertortel (1)

Slecht één territorium in een broekbos in het uiterste zuiden van het gebied.

Turkse tortel (0+2)

Zoals bijna jaarlijks is de soort vastgesteld bij de paardenstal.

Koekoek (5)

Gelijkmatig verspreid over het gebied.

Bosuil (5)

Met het ouder worden van het bos neemt ook het aantal bosuilen langzaam toe. Vijf is een minimum aantal omdat de westzijde van het gebied niet op goede momenten voor de bosuil bezocht is. Jongen zijn alleen gehoord bij de twee paren in het zuiden.

Ransuil (1)

Bij het Laarven wedr tijdens het eerste ochtendbezoek het hoe-geroep gehoord in de buurt van de verzamelaars voor de excursie. Later in het seizoen op dezelfde plek een jong.

Nachtzwaluw (10)

Een record aantal territoria is vastgesteld. Waarschijnlijk heeft dit te maken met de grootschalige houtkap in de randen van het gebied. Hierdoor is het leefgebied uitgebreid en geoptimaliseerd. Zoals van oudsher zijn vooral het zuiden en westen van het gebied populair bij de nachtzwaluw.

Groene specht (8)

Komt vooral voor in de drogere delen van het gebied. In 1995 werden slechts 3 territoria vastgesteld.

Zwarte specht (1+3)

Het is waarschijnlijk toeval dat de meeste zwarte spechten dit jaar net buiten het gebied broeden. De territoria strekten zich evenwel over het gebied uit.

Grote bonte specht (18+2)

Deze spechtensoort komt zeer talrijk voor in het gebied, met een flinke concentratie in het noordelijk bosgebied. Inmiddels is ook het broekbos hier populair geworden vanwege de vele 'verdrinken' berken die een goede nestgelegenheid en voedsel bieden.

Boomleeuwerik (7)

Een slecht jaar voor de boomleeuwerik qua aantallen. Dit is des te vreemder omdat de hoeveelheid geschikt biotoop fors uitgebreid is. Gezien de waarnemingen van hele families later in het seizoen lijkt er met het broedsucces niets mis.

Veldleeuwerik (13)

Deze soort doet het, in tegenstelling tot de boomleeuwerik, iets beter. Vooral in dopheide of stuikheide met veel open plekken, meestal in combinatie met graspiepers.

Boompieper (56+1)

Een algemene soort die gelijkmatig over het gebied voorkomt.

Graspieper (15)

De graspieper is een soort die langzaam toeneemt op de Cartierheide. Opvallend hierbij is dat de soort zich amper verder over het gebied uitbreidt, maar dat dichtheid op de traditionele plekken groter wordt. Het biotoop is gelijk aan dat van de veldleeuwerik.

Witte kwikstaart (0+2)

Twee paren op de ruige stukken tussen de heide en de snelweg.

Winterkoning (64+2)

De soort komt massaal voor langs het Dalems stroomke, in het noordelijk bosgebied en bij het Laarven.

Heggemus (5+1)

Met name in de buurt van het Laarven, met als biotoop jonge sparren en bramen. Bij de Pan bosrandvogels.

Roodborst (39)

Vrijwel overal in het gebied aangetroffen waar houtopstanden aanwezig zijn, soms ook in gagelstruweel.

Blauwborst (12)

Het voorkomen is vooral gerelateerd aan de gagelstruwelen in het noordelijk deel.

Gekraagde roodstaart (16)

Een prominent aanwezige soort in het gebied, met name in bosranden.

Roodborsttapuit (34)

Een recordjaar voor de roodborsttapuit, met de grootste aantallen in het zuidelijk deel van het gebied. Omdat het ook met de nakomelingen vrij goed ging, waren aan het eind van het seizoen zeer veel roodborsttapuiten in het gebied. Half juli zijn op 1 dag minstens 60 roodborsttapuiten gezien. De soort is ook in open bos aangetroffen.

Paapje (1)

Een territorium vastgesteld. Vanaf eind mei diverse waarnemingen van een paar in dezelfde omgeving. Laatste waarneming van een mannetje op 2 juli.

Merel (20)

Concentreert zich in bosachtig gebied, met name in het noordelijk deel.

Zanglijster (7)

Gelijkmatig verspreid over het gebied, vooral in de randen.

Grote lijster (7)

In tegenstelling tot de zanglijster is er sprake van een duidelijke toename van de soort.

Sprinkhaanrietzanger (12)

Uitzonderlijk groot aantal, tot nu een record. Komt verspreid over het gebied voor in biotoop dat van zeer droog tot nat varieert.

Bosrietzanger (1)

Tweemaal volop zingend aangetroffen in de moerassige ruigten in het broekbos.

Kleine karekiet (1)

Enkele malen zingend aangetroffen in moeras met riet ten oosten van het Pannegoor.

Grasmus (2)

Slechts twee zangposten vastgesteld. Eén in moeras met struweel en één in oude struikheide met jonge berken.

Tuinfluit (15)

Vooraf langs het Dalems Stroomke. Komt meestal met meerdere paren bijeen voor.

Zwartkop (16+4)

Vooral in het noordelijk bosgebied en in de buurt van het Laarven

Fluiter (2)

Twee zangposten in het noordelijk bosgebied. Het oudere loofbos hier vormt al tientallen jaren een vaste stek voor de fluiter

Tjiftjaf (49+4)

Dit is een van de algemeenste soorten in het gebied. Overal waar wat ouder bos is, is de tjiftjaf te vinden.

Fitis (zeer talrijk aanwezig)

Dit is geen karteersoort, maar is wel vrijwel overal in het gebied aangetroffen.

Goudhaantje (11+2)

Vooral in de ouder sparrenbossen bij het Laarven.

Grauwe vliegenvanger (1)

Slecht één territorium vastgesteld in een bosrand bij het Laarven. Gezien het onopvallende gedrag van de soort is het mogelijk dat enkele territoria gemist zijn.

Bonte vliegenvanger (4)

De soort is duidelijk in opmars in het gebied. Steeds in oud berkenbos of in bos met oude berken.

Staartmees (9)

Vooral op plaatsen waar bos en struweel aan elkaar grenzen.

Matkop (10)

De verspreiding van de matkop vertoont veel overeenkomst met die van de staartmees.

Kuifmees (17)

Deze soort is fors toegenomen, met name in de oostelijke helft van het gebied. Dit hangt samen met het ouder worden van de dennenopstand.

Zwarte mees (8)

Voor deze soort geldt hetzelfde als voor de kuifmees, het voorkomen is ook vergelijkbaar met deze soort.

Pimpelmees (13)

Vooral in loofbos, met een concentratie in het noordelijk bosgebied.

Koolmees (26)

Veel ruimere verspreiding dan de pimpelmees. Soms bleken enkele loofbomen al voldoende voor een territorium.

Boomkruiper (15)

Vrijwel alle territoria bevinden zich in het noordelijk bosgebied en bij het Laarven.

Vlaamse Gaai (4)

Vanwege het grote territorium wat moeilijker op aantal te brengen. Ook vanuit aangrenzende bosgebieden komen regelmatig gaaien naar de heide.

Ekster (1)

Ergens aan de rand van de Pan moet een paar eksters gebroed hebben getuige regelmatige waarnemingen van een of twee exemplaren in deze omgeving.

Kauw (2)

Hoewel het aantal potentiële nestholen eerder toegenomen dan afgenomen is, daalde het aantal kauwenparen fors. Van beide paren is een nesthol gevonden.

Zwarte kraai (8)

Komt overal in het gebied voor. Voor een aantal kraaien was moeilijk vast te stellen of ze nu juist binnen of buiten het gebied broedden. In deze situaties is het zwaartepunt van de waarnemingen aangehouden.

Spreeuw (7)

De soort komt zeer geconcentreerd voor in het noordelijk bosgebied. Hier zijn holen ruim voorradig.

Huismus (0+1)

Zoals vele jaren op een rij in de oude paardenstal.

Ringmus (1+1)

Ook deze soort kent zijn vaste plaats aan de noordrand van het gebied.

Vink (43)

Overal in het gebied aangetroffen. Soms blijken een paar vliegdenen al voldoende voor een territorium.

Groenling (1)

Twee maal zingen in een sparrenopstand aan de westgrens van het gebied.

Appelvink (1)

Slechts één waarneming van een langs de bosrand vliegend exemplaar in de broedtijd. Gezien de onopvallende levenswijze van de soort is het best mogelijk dat de soort meer voorkomt.

Kneu (12)

Vooral in het zuidelijk deel van het gebied zij kneuen aanwezig op de oude heide met vliegdenen.

Geelgors (6)

Alleen nog in het zuidoosten van het gebied, vooral in bosranden.

Rietgors (9)

Vooral rond het Pannegoor in wilgenkoepels en gagel.

Niet- broedvogels

Van de volgende soorten zijn waarnemingen gedaan in de inventarisatieperiode:

Blauwe reiger	Regenwulp	Hop	Kramsvogel
Aalscholver	Watersnip	Gierzwaluw	Koperwiek
Bergeend	Tureluur	Huiszwaluw	Klapekster
Grauwe gans	Grutto	Boerenzwaluw	Roek
Bruine kiekendief	Groenpootruiter	Oeverzwaluw	Keep
Blauwe kiekendief	Stormmeeuw	Gele kwikstaart	Sijs
Zwarte wouw	Zilvermeeuw	Grote gele kwikstaart	Barmsijs
		Tapuit	Kruisbek

OVERIGE WAARNEMINGEN

Zoogdieren

In het gebied is het ree de meest waargenomen zoogdierensoort. Naar schatting komen hier zeker een tiental reeën voor, met name langs het Dalems stroomke. De haas is vooral waargenomen in het noorden van het gebied. Geschat wordt dat er 5 tot 10 ex voorkomen. Het konijn is alleen in het zuiden aangetroffen (ca 10 hollen). Verder zijn er waarnemingen van eekhoorn, mol, wezel (de Pan), mol en zijn veel uitwerpselen en sporen van de vos gevonden. Verder zijn diverse vleermuizen, waaronder dwergvleermuis, gezien.

Amfibieën en reptielen

Aangetroffen zijn gewone pad, bruine kikker, groene kikker (niet nader gedetermineerd) en alpenwatersalamander. Verspreid door het hele gebied komt de levendbarende hagedis voor. Van de gladde slang is dit seizoen slecht 1 waarneming bekend.

BIJLAGE: VERSPREIDINGSKAARTJES